

ΊΔΡΥΜΑ ΚΩΣΤΑ ΚΑΙ ΕΛΕΝΗΣ ΟΥΡΑΝΗ

Κύκλος Ετησίων Συνεδρίων «Η Κίνηση της Λογοτεχνίας» (2026–2030)

1ο Ετήσιο Συνέδριο: Ζώνες επαφής

2–4 Δεκεμβρίου 2026 | Ημέρα 1 (Τετάρτη, 2 Δεκεμβρίου 2026)

Συνεδρία 1: Χρονότοποι της Περιπλάνησης

«Χρονότοποι, κινητικότητα και διλήμματα στον Λάσκαρι του Abel-François Villemain (1825)»

Μιχαήλ Λειβαδιώτης

Δρ. Νεοελληνικής Φιλολογίας, Ερευνητής Freie Universität Berlin

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ (ABSTRACT)

Το 1825 δημοσιεύεται από τον Villemain η μυθιστορηματική ‘βιογραφία’ του Κωνσταντίνου Λάσκαρι. Ο βίος και η δράση του βυζαντινού λογίου που κατέφυγε στην Ιταλία μετά την άλωση συνιστούν μόνο την αφορμή για την αφήγηση του Villemain. Το έντονο φανταστικό στοιχείο και η ατμόσφαιρα θρύλων και παραμυθιών συνδυάζονται με στοχευμένη πολιτική και ιδεολογική απόβλεψη: την ενίσχυση της ελληνικής επανάστασης από τις ευρωπαϊκές δυνάμεις. Το μυθιστόρημα με τίτλο *Lascaris, ou Les Grecs du quinzième siècle* συνοδεύονταν από ένα εκτενές ιστορικό δοκίμιο του συγγραφέα σχετικά με την κατάσταση στον ελληνικό χώρο κατά τους αιώνες της οθωμανικής κυριαρχίας με τίτλο *Essai historique sur l'état des Grecs, depuis la conquête musulmane jusqu'à nos jours*. Ενώ το δοκίμιο αυτό ικανοποιούσε την ανάγκη του γαλλικού φιλελληνικού κοινού για κείμενα ερμηνευτικά του γεωγραφικού, πολιτικού και πολιτισμικού πλαισίου της ελληνικής επανάστασης, η επιλογή ενός βυζαντινού λογίου ως φορέα της αφήγησης και της δράσης του μυθιστορήματος δεν ήταν καθόλου αυτονόητη. Η ιδεολογική σύνδεση της ευφάνταστης διήγησης των περιπετειών και της διδασκαλίας του Λάσκαρι στην Ιταλία (κυρίως στη Σικελία) του 15ου αιώνα με τα γεγονότα των πρώτων χρόνων της επανάστασης ανεδείκνυε ακανθώδη ζητήματα πολιτισμικής κινητικότητας και ταυτοτικής διαπραγμάτευσης ανάμεσα σε Ανατολή και Δύση. Τα ζητήματα αυτά, ως αποτέλεσμα της αμήχανης στάσης της Δύσης απέναντι στο Βυζάντιο, ήδη στα χρόνια του Λάσκαρι αλλά κυρίως στα μετά τον Διαφωτισμό χρόνια του Villemain, τροφοδοτούν μια σειρά ταυτοτικών διερωτήσεων και πολιτισμικών διλημάτων εντός της αφήγησης, που επιχειρούν ρητορικά να υπερβούν μια ιδεολογική αντινομία. Η παρούσα μελέτη διερευνά τη διαπλοκή χρονοτόπων ιστορίας και φανταστικής αφήγησης στις ζώνες επαφής του ελληνόφωνου κόσμου με τη Δύση. Με την εξέταση του γαλλικού πρωτοτύπου και της πλούσιας μεταφραστικής του διάδοσης (παραβάλλονται η ιταλική, γερμανική και ελληνική μετάφραση) η μελέτη χαρτογραφεί τα σημεία τομής και τους τρόπους με τους οποίους τόσο ο μυθιστορηματικός 15ος αιώνας όσο και ο φιλελληνισμός του 19ου αιώνα αναδιατυπώνουν το δίλημμα ‘Αθήνα - Κωνσταντινούπολη’ ως ένα δίλημμα καταλυτικό για την ταυτοτική διαπραγμάτευση όχι μόνο του νεοελληνικού κράτους, αλλά και της ίδιας της Δύσης.

Προτεινόμενη βιβλιογραφική αναφορά:

Μιχαήλ Λειβαδιώτης, «Χρονότοποι, κινητικότητα και διλήμματα στον Λάσκαρι του Abel-François Villemain (1825)», 1ο Ετήσιο Συνέδριο «Ζώνες Επαφής: Λογοτεχνία, δίκτυα επικοινωνίας και πολιτισμική κινητικότητα», Συνεδρία 1: Χρονότοποι της Περιπλάνησης, Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη, Τετάρτη, 2 Δεκεμβρίου 2026.